# Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1983/84:12

## om verksamhet med ungdomslag m. m.

Utskottet behandlade i betänkande 1983/84:8 regeringens förslag om särskilda sysselsättningsåtgärder m. m. och med anledning härav väckta motioner. Vid kammarbehandlingen av betänkandet den 8–9 december 1983 beslöt riksdagen att återförvisa mom. 19–29, 31 samt 33–35 i betänkandets hemställan till utskottet för ytterligare beredning.

Återförvisningen avser de delar av betänkandet som gäller regeringens förslag om ungdomslag och i anslutning därtill framställda motionsyrkanden. Till följd härav behandlas i detta betänkande nedannämnda propositioner och motioner i angivna delar:

**Propositionerna**

*1983/84:26 bilaga 1*

Regeringen föreslår under punkten Statsbidrag för ungdomslag

1. att riksdagen godkänner de grunder för statsbidrag till verksamheten med ungdomslag som förordats i propositionen,
2. att riksdagen till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.,

*1983/84:46*

I denna proposition föreslår regeringen att riksdagen skall

*dels* anta inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
2. lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
4. lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd,
5. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
6. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
7. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
8. lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
9. lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

*dels*

10. till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1983/84:26, bil. 1, upptagna medel anvisa 120 000 000 kr.

Beträffande de ovan redovisade lagförslagen hänvisas dels till proposition 1983/84:46 s. 2–12, dels till bilaga 1 till betänkande AU 1983/84:8.

**Motionsyrkandena**

*Motioner med anledning av proposition 1983/84:26*

*1983/84:21* av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

15. att riksdagen beslutar att ungdomslagen skall ges en inriktning mot fasta arbeten och knytas till en långsiktig utbyggnad av den offentliga sektorn i enlighet med vad som anförs i motionen.

Yrkandena 2–3, 8–10, 13–14 samt 16 behandlas i betänkande AU 1983/84:8.

Övriga yrkanden behandlas av finans-, bostads- och utbildningsutskotten.

*1983/84:23* av Bengt Wittbom (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening uttalar vad som i motionen anförts angående arbetslöshetsredovisningen avseende ungdomar mellan 18 och 19 år, verksamma i ungdomslagen.

*1983/84:27* av Lars Ernestam (fp) och Kenth Skårvik (fp)

I motionen yrkas att riksdagens beslut om åtgärder för 18–19-åringar för i motionen redovisade grupper utsträcks till 21–23-årsåldern.

*1983/84:28* av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar beträffande ungdomslag

8. att arbetsuppgifter för arbetslösa 18–19-åringar i huvudsak skall avse åtta tim./dag,

9. att ersättningen till ungdomarna skall vara 20 kr./tim.,

10. att arbetsuppgifter i ungdomslag också skall avse enskild sektor och med den kostnadsfördelning mellan staten och den enskilde arbetsgivaren som angivits i motionen,

11. att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts beträffande att målet för ungdomslagsplatser är att dessa skall omfatta 20-åringar,

12. att för sin del uttala vad som i motionen anförts beträffande särskilda ungdoms- eller introduktionsavtal mellan arbetsmarknadens parter,

13. att till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 50 milj. kr. minskat förslagsanslag av 250 000 000 kr.,

Yrkandena 1–7 behandlas i betänkandet UbU 1983/84:6, yrkandena 14–18 i betänkandet AU 1983/84:8 samt yrkande 19 i betänkandet BoU 1983/84:7.

*1983/84:29* av Kurt Hugosson m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande inrättandet av ungdomslag också i kommunägda företag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts i fråga om åldersgränser för förståndshandikappade ungdomars deltagande i ungdomslagen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsförmedlingarnas uppgift att anvisa kommunala beredskapsarbeten under den tid det nya systemet byggs upp.

*1983/84:32* av Evert Svensson (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en åldersgräns på 25 år för särskoleelever avseende ungdomsplatser.

*1983/84:34* av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp)

I motionen yrkas

3. att riksdagen avslår förslaget om ungdomslag,

4. att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ett flexibelt system för 18- och 19-åringar enligt de riktlinjer som anförs i motionen,

5. att riksdagen begär att regeringen i överläggningar med parterna prövar de i motionen anvisade vägarna till en generell utvidgning av ungdomarnas arbetsmarknad,

6. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om nedsatta arbetsgivaravgifter med successiv avtrappning enligt de riktlinjer som angivits i motionen,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regelsystem för den allmänna löneavgiften och socialförsäkringsavgifterna i fråga om nyföretagande enligt de riktlinjer som anförs i motionen,

Yrkandena 8, 10, 15 och 16 behandlas i betänkandet AU 1983/84:8. Övriga yrkanden behandlas av finans-, socialförsäkrings-, utbildnings- och bostadsutskotten.

**Motioner med anledning av proposition 1983/84:46 (ungdomslag)**

*1983/84:62* av Alf Wennerfors m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1983/84:46,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ett system med samhällstjänst och finansieringen därav,

Yrkandena 3 och 4 behandlas av utskottet i ett senare betänkande.

*1983/84:155* av Arne Fransson m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar anta i motionen upprättat förslag till lag om arbete i ungdomslag.

| *Regeringens förslag* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| Lag om arbete i ungdomslag *hos offentliga arbetsgivare* | Lag om arbete i ungdomslag |
| 2 § | |
| Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med *landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter* inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan *offentlig* arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda. | Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med *arbetsgivare* inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda. |
| 4 § | |
| Arbetsgivaren planlägger och leder ungdomslagens verksamhet. Ungdomarna deltar själva i planläggningen och i valet av uppgifter. De kan utföra uppgifter i samarbete eller enskilt. Arbetsgivaren skall se till att varje medlem i ett ungdomslag får sådan sysselsättning som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt. | Arbetsgivaren planlägger och leder ungdomslagens verksamhet. Ungdomarna deltar själva i planläggningen och i valet av uppgifter. De kan utföra uppgifter i samarbete eller enskilt. Arbetsgivaren skall se till att varje medlem i ett ungdomslag får sådan sysselsättning som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt. |
| *I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslut om hur ungdomslagens verksamhet skall läggas upp och bedrivas gäller 11–14 §§* | |

| *Regeringens förslag* | *Föreslagen lydelse* |
| --- | --- |
| *lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Arbetsgivaren bör träffa kollektivavtalet i dessa frågor.* | |
| 5 § | |
| Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag. | Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag. *Vid arbete hos arbetsgivare vars verksamhet drivs som enskild firma, handelsbolag, aktiebolag eller ekonomisk förening är statsbidraget 75 % av ersättningen.* |
| 7 § | |
| En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. *De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.* | En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka, *med den arbetstid som är etablerad på arbetsplatsen.* De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. |
| 8 § | |
| *Lönen och* anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal. Träffas inte särskilda kollektivavtal om villkoren tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. *Lönen till ungdomarna i ett ungdomslag får inte överstiga den lönenivå som har fastställts i sådana kollektivavtal.* | *I stället för lön utgår ersättningen till den enskilde, vilken bestäms med utgångspunkt från statsbidragsgivningen.* Anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal. Träffas inte särskilda kollektivavtal om villkoren tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. |

*Rättelse:* S. 24, 14 § Tillkommer: 2. beträffande – – – ungdomslag.

*1983/84:160* av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp)

I motionen yrkas att riksdagen avslår proposition 1983/84:46.

*1983/84:162* av Monica Andersson m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att 7 § i förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare, sista meningen ges följande lydelse: "Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden upp till åtta timmar.",

2. att riksdagen uttalar att utbildning i enlighet med vad som anförts i motionen bör vara en integrerad del i ungdomslagen med rätt för ungdomarna att uppbära utbildningsbidrag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ungdomslagen skall utformas så att ungdomarna ges en god handledning i enlighet med vad som sägs i motionen,

4. att riksdagen uttalar att arbete i ungdomslag kan tillgodoräknas som arbetslivserfarenhet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som sägs om en utvärdering av systemet med ungdomslag,

7. att riksdagen i övrigt antar propositionen.

Yrkande 5 behandlas i betänkande AU 1983/84:8.

*1983/84:163* av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen med godkännande av proposition 1983/84:46 i övrigt beslutar anta följande som *Motionärernas förslag* betecknade förslag till lag:

**Förslag till**
**Lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare**

| *Regeringens förslag* | *Motionärernas förslag* |
|---|---|
| 1 § | |
| Denna lag – – – – – – – – –, av arbetslivet. | |
| 2 § | |
| Länsarbetsnämnden bedömer – – – är kyrkobokförda. | |
| 3 § | |
| Den offentliga – – – – – – – – – kan godtas. | |
| Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan | Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan |

| *Regeringens förslag* | *Motionärernas förslag* |
|---|---|
| anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. | anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. *Arbetsförmedlingens åtgärder skall vidtas i samarbete med den unge och skäligen kunna accepteras av denne.* |
| 4 § | |
| Arbetsgivaren planlägger – – – dessa frågor. | |
| 5 § | |
| Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag. | |
| 6 § | |
| Arbetsgivaren anställer – – – det träffades. | |
| 7 § | |
| En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. *De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.* | En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. *Arbete i ungdomslag sker på heltid, såvitt inte den unges förhållande utgör hinder för detta.* |
| 8 § | |
| Lönen och – – – sådana kollektivavtal. | |
| 9 § | |
| En medlem – – – – – – – – – söka arbete. | |
| 10 § | |
| En medlem – – – – – – – – – i laget. | |
| 11 § | |
| En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas var- | En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas var- |



*Rättelse*: S. 21, rad 30 Står: under 1 Rättat till: under 1 och 2

| *Regeringens förslag* | *Motionärernas förslag* |
|---|---|
| ning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Länsarbetsnämnden kan besluta att den unge skall anvisas arbete i ungdomslag hos en annan arbetsgivare, även om nämnden finner att den unge inte borde ha skilts från sin anställning.* | ning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Finner länsarbetsnämnden att den unge inte borde ha skilts från sin anställning, äger denne rätt att återgå till denna. Om den själv så önskar har länsarbetsnämnden att anvisa arbete i ungdomslag hos annan arbetsgivare.* |
| 12 § | |
| Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som<br>*1. utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning,*<br>*2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, eller*<br>*3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd.*<br>*En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.*<br>Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen. | Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som *erhållit annan anställning*. Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen. |
| 13 § | |
| Avtal är – – – – – – – – – i ungdomslag. | |
| 14 § | |
| Arbetsförmedlingen skall – – – tre månader. | |
| Har någon skilts från sin anställning enligt 11 *eller 12 §* får en ny anvisning *inte* ske *förrän efter fyra* | Har någon skilts från sin anställning enligt 11 §, *skall* en ny anvisning ske *snarast och senast inom tre veck-* |

| *Regeringens förslag* | *Motionärernas förslag* |
|---|---|
| *veckor. Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast tre månader från det att anställningen upphörde.* Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. *Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas tremånaderstiden från denna senare tidpunkt.* | *or.* Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. |

Om anvisningen – – – av arbetsförmedlingen.

15 §

Beslut som – – – – – – – – – i arbetstvister.

16 §

Lagen (1969:93) – – – – – – – – – i ungdomslag.

17 §

Ersättning enligt – – – – – – – – – av anställning.

18 §

Arbetsgivaravgifter och – – – av staten.

---

Denna lag – – – arbetsförmedlingen dessförinnan.

2. att riksdagen beslutar avslå proposition 1983/84:46 vad avser förslag till lag om ändring i 4 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och lag om ändring i 4 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt sägs om ungdomslag.

**Utskottet**

I betänkandet AU 1983/84:8 har under rubriken Särskilda åtgärder för arbetslösa i åldern 18–19 år (s. 30–42) närmare redogjorts för regeringens förslag om verksamhet med ungdomslag för sådana ungdomar och för de alternativa förslag som har presenterats i motioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna liksom för de förslag som har lagts fram i motioner av enskilda riksdagsledamöter.

Regeringens förslag innebär sammanfattningsvis att det för de ungdomar det här gäller införs s. k. ungdomslag hos offentliga arbetsgivare och att verksamheten förankras i en särskild lagstiftning, avsedd att börja gälla vid årsskiftet. I sista hand är det hemkommunerna som blir skyldiga att tillhandahålla arbete i ungdomslag. Ungdomarna kommer normalt att arbeta på halvtid med lön enligt avtal. Rätten till arbetslöshetsersättning påverkas. De offentliga arbetsgivare som anordnar ungdomslag skall få bidrag som

täcker hela kostnaden för ersättningen till ungdomarna jämte visst bidrag för administration och handledning. Bidragskostnaderna innevarande budgetår beräknas av regeringen till 420 milj. kr.

Vid den förnyade behandlingen har utskottet funnit att regeringens förslag till *lagstiftning om verksamhet med ungdomslag* bör ändras i vissa avseenden. Ändringarna redovisas i det följande i motivform, och i hemställan läggs fram häremot svarande förslag till ändringar i lagtexten.

*Åtgärdernas allmänna inriktning*

Det svåra arbetsmarknadsläget bland ungdomar ställer krav på särskilda åtgärder för att bereda dem sysselsättning. Det är särskilt angeläget att samhället genom bl. a. arbetsförmedlingen lämnar stöd till ungdomarnas egna aktiva ansträngningar att skaffa ett eget arbete eller utbildning. Sysselsättningsläget kräver emellertid ytterligare åtgärder för att bereda ungdomar sysselsättning. Riksdagen har därför beslutat om införande av bidrag till rekryteringsplatser inom det enskilda näringslivet. För att komplettera denna åtgärd har vidare beslutats, med ändring av regeringens förslag, att enskilda beredskapsarbeten skall finnas kvar som stödform. Till åtgärderna i detta sammanhang hör också en utbyggnad av lärlingsutbildningen under innevarande budgetår.

Ungdomslagen som är detta ärendes huvudfråga är som framhållits i berörda propositioner och utskottets tidigare betänkande avsedda för de arbetslösa 18–19-åringar som inte genom egna initiativ lyckas lösa sin arbetsmarknadssituation och som arbetsförmedlingen inte kunnat skaffa ett arbete och som inte heller har kunnat erbjudas lämplig utbildning. Placering i ungdomslag skall därmed ses som en åtgärd som skall tillgripas i sista hand. Det svåra sysselsättningsläget för dessa ungdomar ställer krav på att lagstiftningen om ungdomslag träder i kraft redan den 1 januari 1984.

*Förståndshandikappade ungdomar*

Handikappkommittén har i uppdrag att pröva möjligheterna att effektivisera samhällets stödåtgärder för handikappade, däribland de förståndshandikappade. Detta bör inte hindra att man nu öppnar möjlighet att ta emot även denna kategori av ungdomar i ungdomslagen trots att det kommer att gälla ungdomar i åldern 20–25 år. Man bör noga följa hur en sådan åtgärd kan bidra till att förbättra situationen för dem. I huvudsak kan gälla samma regler som för andra ungdomar i ungdomslagen. I fråga om arbetstiden bör man dock kunna inrätta sig efter vad som är möjligt och lämpligast i det enskilda fallet. Det får sedan bedömas i varje enskilt fall för sig om och på vilket sätt en anvisning till arbete i ungdomslag bör ske, med hänsyn inte minst till de alternativ som står till buds för den enskilde.

På grund av det anförda bör göras ett tillägg till 1 § varav framgår att lagen

också är tillämplig på här avsedda ungdomar i åldern upp till 25 år, jämte vissa ytterligare tillägg till 3, 7 och 10 §§. Ställningstagandet innebär att utskottet biträder de förslag beträffande förståndshandikappade ungdomar som lagts fram i motionerna 27, 29 och 32.

*Vidgning av kretsen berörda arbetsgivare*

Ungdomslagen skall enligt regeringens förslag anordnas av stat, landsting, kommun m. fl. offentliga arbetsgivare. Enligt utskottets mening finns anledning att vidga denna krets av arbetsgivare.

Med tanke på att kommunal och landstingskommunal verksamhet i avsevärd utsträckning bedrivs i aktiebolagsform, i ekonomiska föreningar och stiftelser och med hänsyn till att det från de synpunkter som är av betydelse för förslaget om ungdomslag ofta inte finns någon viktigare skillnad mellan verksamhet i kommunal förvaltningsform och den verksamhet som bedrivs i särskild företagsform, finner utskottet att den föreslagna lagen bör utsträckas till att gälla även för de kommunala och de landstingskommunala företagen.

Denna utvidgning av möjligheterna att inrätta ungdomslag sker enklast genom ett tillägg till 2 §. Med tanke på bl. a. behovet av överblick över kommunens eller landstingskommunens hela verksamhet vid anordnande av arbete i ungdomslag är det lämpligt att överenskommelser träffas om saken mellan företagen och kommunen eller landstingskommunen. När ett företag samägs av flera kommuner träffas överenskommelser mellan dem och företaget. För de ungdomar som får plats i ungdomslag hos ett kommunalt eller landstingskommunalt företag blir företaget arbetsgivare enligt den föreslagna lagen.

Med det sagda tillgodoses yrkandet om kommunägda företag i motion 29.

Som tidigare betonats ankommer det i sista hand på kommunerna att ansvara för att sysselsättning ges de unga genom ungdomslag. Genom den utvidgning av möjliga arbetsuppgifter som blir följden av vad som förordats ovan underlättas kommunernas möjligheter att finna lämpliga arbetsuppgifter.

Utskottet anser att det kan finnas andra avgränsade arbetsuppgifter hos enskilda arbetsgivare som kan vara lämpliga för de ungdomar som ingår i ett ungdomslag. Det förutsätts då att dessa arbetsuppgifter inte skulle komma att utföras utan ungdomslagens medverkan och att andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte är lämpligare.

När det uppstår fråga om en sådan vidgning av arbetsområdet bör samma ordning tillämpas för handläggningen som gäller för enskilda beredskapsarbeten. I det sammanhanget bör erinras om att utskottet nyligen i betänkandet AU 1983/84:8 (s. 28) framhållit som angeläget att länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen, arbetsgivarna och de fackliga organisationerna var för sig verkar för smidiga kontaktvägar sinsemellan, så att man bättre än i dag får

snabba och obyråkratiska beslutsgångar vid handläggningen av ärendena om anvisning av arbetssökande till enskilda beredskapsarbeten.

På samma sätt vill utskottet peka på möjligheterna att inom skogsbruket finna lämpliga arbetsuppgifter, såsom stamkvistning samt omplantering av skog på grund av älgskador och liknande. Skogsvårdsstyrelserna bör få ansvar för att arbeten av detta slag kan komma att utföras av ungdomslag. Skogsägare som anmält behov av dessa skogsvårdande åtgärder bör ges tillfälle att med skogsvårdsstyrelserna diskutera hur arbetsledning och handledning praktiskt skall ordnas.

*Samråd mellan ungdomar och arbetsförmedling*

Anvisning av ungdomar till arbete i ungdomslag skall ske i de fall annan lämplig anställning eller utbildning inte kan erbjudas. Detta innebär att en anvisning kommer att föregås av ingående samtal mellan arbetsförmedlaren och den unge innan man kommer fram till att en åtgärd av detta slag bör vidtas. Att ett sådant samråd sker bör markeras genom tillägg i 3 §. Därigenom understryks ytterligare det ansvar som arbetsförmedlingen har att stödja den unge och företräda dennes intressen vid placering i anställning vare sig det sker på den öppna arbetsmarknaden eller i ungdomslag.

*Arbetstiden*

Enligt regeringens förslag är huvudregeln att arbetstiden skall vara fyra timmar per arbetsdag. Ungdomar som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa kan dock välja att arbeta på heltid.

Utskottet har i det tidigare betänkandet behandlat frågan om möjlighet i första hand för kommunerna som arbetsgivare att på egen bekostnad utsträcka arbetstiden. Som har utvecklats i betänkandet kan det finnas skäl att utvidga denna möjlighet i jämförelse med vad som har föreslagits i regeringens proposition. Utskottet har närmast tänkt på ungdomar som har försörjningsskyldighet och för vilka det är bättre att de får arbeta mer än fyra timmar om dagen i ungdomslag än att deras inkomst måste kompletteras med socialbidrag från kommunen. Enligt utskottets mening kan dock även i andra fall finnas skäl för att anlita den här avsedda lösningen. På vissa håll bedriver kommunerna en verksamhet enligt särskilda program för att ge stöd åt ungdomar med särskilt svåra personliga eller sociala problem, missbruksproblem o. d. I sådana fall är det ofta viktigt att stödåtgärderna utformas så att ungdomarna hålls aktiva under hela dagarna genom arbete, utbildning eller annan social träning. I viss mån tillåter den föreslagna lagen detta redan i sin hittillsvarande utformning, nämligen på det sättet att arbete i ungdomslag kombineras med utbildning. Utskottet finner emellertid att det med sikte på denna grupp av ungdomar bör öppnas möjlighet att möta de särskilda problemen även med en viss utsträckning av arbetstiden i ungdomslaget.

Detta kan ske genom en jämkning av lagtexten i 7 §.

Vidare bör i samma paragraf göras en redaktionell ändring som avser att tydligare markera att det är förhållandena vid anvisningen till arbete i ungdomslag som avgör den arbetstid som blir aktuell för ungdomar med rätt till ersättning från arbetslöshetskassa.

Vad ovan sagts innebär att ett yrkande i motion 162 om vidgade möjligheter för arbetsgivaren att utsträcka arbetstiden delvis tillgodosetts.

I proposition 26 har understrukits betydelsen av att arbete i ungdomslag varvas med utbildning. Enligt utskottets mening är det viktigt att kommunerna gör stora ansträngningar att utöver arbetet erbjuda ungdomarna utbildning dels i det arbete som utförs på arbetsplatsen i fråga, dels inom de områden som kan stärka ungdomarnas ställning på arbetsmarknaden.

Utskottet föreslår därför att det till kommunerna utgår ett stöd på 20 kr. per dag och ungdom som stimulansbidrag till ungdomarna och/eller för att bidra till kommunens utbildningskostnader.

*Avstängningstiden*

Regeringens lagförslag innebär att om en deltagare i ungdomslag skilts från sin anställning i laget enligt 11 § på grund av misskötsamhet eller enligt 12 § på grund av avvisande av erbjudande av en annan anställning eller annat skäl får deltagaren inte ges ny anvisning till ungdomslag förrän efter fyra veckor. Å andra sidan har deltagaren rätt till en ny anvisning senast inom tre månader.

Utskottet vill i anslutning härtill framhålla att det är arbetsförmedlingen som i det enskilda fallet avgör när en ny anvisning skall ske. Att det i lagen har föreskrivits en längsta tid inom vilken ny anvisning skall ske bör inte fattas så att arbetsförmedlingen i allmänhet skall vänta så länge. Tvärtom bör ny anvisning i regel ske så snart som möjligt efter fyraveckorstiden. I vart fall bör anvisningen ske inom tre veckor därefter, dvs. inom samma tid som arbetsförmedlingen får använda för utredning m. m. innan en arbetssökande anvisas arbete i ungdomslag. I enlighet härmed bör ändring göras i 14 § andra stycket.

I övrigt godtas de i proposition 46 framlagda lagförslagen.

Ställningstagandena innebär att motionerna 21, 28, 34, 62, 155 och 163 i aktuella delar avstyrks i den mån de inte tillgodosetts genom vad ovan anförts och föreslagits.

*Andra frågor kring verksamheten med ungdomslag*

Med hänvisning till vad som anförts i betänkandet AU 1983/84:8 (s. 39–42) avstyrks yrkandena i motion 29 om kommunala beredskapsarbeten, motion 23 om redovisning i arbetsmarknadsstatistiken av deltagare i ung-

*Rättelse*: S. 16, efter rad 15 Tillkommer: Beträffande – – – under kurstiden.

domslag och motion 162 om utbildningsbidrag till och handledning av deltagare i ungdomslag m. m.

*Genomförande och utvärdering*

Beredningstiden i riksdagen har varit kort, och ändringarna i regeringens förslag är betydelsefulla. Det innebär att det förslag rörande ungdomslag som nu skall genomföras delvis är ett annat än regeringsförslaget, vars genomförande nu förbereds av myndigheter och kommuner. De delvis nya förutsättningarna kan leda till svårigheter inledningsvis när det gäller att anvisa platser i ungdomslag. Utskottet har förståelse för detta men vill erinra om möjligheterna till ersättning för dem som måste vänta för att få en plats anvisad och om att lagen dessutom ger den unge rätt till lön så snart anvisning utfärdats, även om tillträdet till anställning dröjer något.

Det snabba utarbetandet av de förslag som nu föreligger leder också till krav på en fortlöpande uppföljning så att regeringen vid behov kan lägga fram förslag till modifieringar av det regelsystem som skall styra verksamheten med ungdomslag. Regeringen bör återkomma med en redovisning av verksamheten i ungdomslag under hösten 1984. Förslag till ändringar i regelsystem m. m. kan därefter lämnas senast i budgetpropositionen i januari 1985. Utskottet vill särskilt peka på två frågor som bör uppmärksammas i utvärderingen. Det gäller arbetstidens längd och kretsen av arbetsgivare som får driva ungdomslag.

När det gäller arbetstidens längd har utskottet i det föregående lagt förslag som dels ger kommunerna möjlighet att i vissa fall förlänga arbetstiden utöver föreslagna fyra timmar, dels förbättrar förutsättningarna att kombinera arbete i ungdomslag med utbildning. Dessa förslag underlättar för kommunerna att kombinera arbete och utbildning så att den unge kan erbjudas aktiviteter under en tid som närmare svarar mot normal arbetstid. Enligt utskottets mening är det angeläget att de samlade aktiviteterna leder till att ungdomarna får en dagsrytm som är anpassad till arbetslivets villkor.

Utskottet vill förorda att frågan om arbetstidens förlängning tas upp till förnyad prövning i samband med utvärderingen. Därvid bör hänsyn tas till de fördelar den enskilde unge får genom en förlängning av den dagliga arbetstiden men också till reformens såväl statsfinansiella som samhällsekonomiska och sociala effekter. Vidare bör i diskussionen vägas in de behov som finns hos andra grupper av arbetssökande.

I fråga om kretsen av arbetsgivare som får driva ungdomslag har utskottet i det föregående förordat en sådan utvidgning att även kommunala bolag m. m. kan innefattas. Utskottet har också förordat andra utvidgningar som får göras av kommunen, länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen. När det gäller åtgärder för ungdomar i den aktuella åldern inom det privata näringslivet vill utskottet hänvisa till den förstärkning av åtgärderna som besluten om rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten innebär.

Utskottet utgår ifrån att den samlade medelsarsenalen för 18–19-åringar används på ett flexibelt sätt och att länsarbetsnämnderna i resp. län samordnar de olika åtgärderna så att de får så god effekt som möjligt. Utskottet vill emellertid tillägga att de nu nämnda besluten om åtgärder för 18–19-åringar dvs. rekryteringsplatser, enskilda beredskapsarbeten och den nu föreslagna utbyggnaden av regelsystemet för ungdomslag medför att åtgärdsarsenalen för denna åldersgrupp nu är mångskiftande och delvis otillräckligt samordnad. Regeringen bör därför överväga om det behövs en ändring i någon del av åtgärdssystemet för 18–19-åringarna.

Sedan läsåret 1980/81 bedrivs försök med gymnasial lärlingsutbildning. Denna har varit mycket framgångsrik. Vid den utvärdering av verksamheten hittills som gjorts av skolöverstyrelsen har det visat sig att 96 av 100 lärlingar får fast arbete i företagen och att de övriga får anställning utanför företagen. En viss utbyggnad av denna utbildning kommer att ske innevarande läsår enligt riksdagens nyligen fattade beslut. Från de synpunkter arbetsmarknadsutskottet har att företräda är det önskvärt att en ytterligare utbyggnad kommer till stånd redan under innevarande budgetår i den utsträckning detta visar sig vara praktiskt möjligt.

Regeringen bör vidare föreslå eventuellt nödvändiga åtgärder för en bättre samordning av ungdomsplatserna inom skolans uppföljningsansvar och ungdomslagen. Likaså bör regeringen i samband med utvärderingen av ungdomslagen ta hänsyn till och ge förslag om åtgärder med anledning av riksdagens uttalande att ett samlat ansvar bör tas för hela ungdomsgruppen under 21 år.

Vad utskottet här anfört om utvärdering av verksamheten med ungdomslag bör ges regeringen till känna.

Enligt vad utskottet inhämtat har vissa parter som berörs av ungdomslagen redan inlett förberedande diskussioner med syfte att komma fram till ett särskilt avtal för ungdomslagsverksamheten. Det är enligt utskottets mening mycket viktigt att kollektivavtal för arbetslivspraktik i ungdomslag kommer till stånd över hela arbetsmarknaden. Detta blir en ytterligare garanti för att alla skall göra sitt yttersta för att ungdomarna skall kunna beredas nödvändig arbetslivspraktik i stället för att hänvisas till öppen arbetslöshet och kontantstöd enbart.

Riksdagen bör göra ett uttalande om vad utskottet här anfört om kollektivavtal för arbetslivspraktik i ungdomslag.

Utskottet vill slutligen framhålla att idén med ungdomslag syftar till att ungdomarna så snart som möjligt skall beredas arbete på den öppna arbetsmarknaden. Ungdomslagen skall fungera som en sluss till den reguljära arbetsmarknaden.

Det är därför viktigt att arbetsförmedlingen har en aktiv och fortlöpande kontakt med ungdomarna i ungdomslagen för att tillvarata deras långsiktiga intressen. Det är en självklarhet att de ungdomar som har en intresseinriktning mot andra yrkesområden än dem som anvisningen till ungdomslag innebär, i första hand erbjuds de lediga arbeten på sådana områden som ställs till arbetsförmedlingens förfogande.

När arbetsförmedlingen har arbeten på den öppna marknaden att erbjuda skall sålunda hänsyn tas till ungdomarnas intresseinriktning, ungdomslagets funktion, arbetsgivarnas behov och nödvändigheten att upprätthålla kravet på att den som finns i ett ungdomslag - på samma sätt som i andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder – skall ta lediga lämpliga arbeten när sådana erbjuds på den öppna arbetsmarknaden.

*Statsbidragsfrågan*

Utskottet tillstyrker förslagen i proposition 26 att arbetsgivare som anordnar ungdomslag skall få bidrag med belopp som motsvarar hela ersättningskostnaden för deltagarna i ungdomslag liksom att särskilt bidrag utgår med 20 kr. per dag och deltagare för administrationskostnader m. m. Dessutom bör, som föreslagits i det föregående, kommunerna kunna få ett bidrag med 20 kr. per dag och ungdom till utbildningskostnader.

Beträffande ungdomar som startar egen verksamhet skall här tilläggas att avsikten är att sådana ungdomar skall få bidrag med 600 kr. per vecka under ett halvt år. Visar sig denna period för kort skall länsarbetsnämnden kunna förlänga den till ett år. Därutöver är det meningen att länsarbetsnämnden skall kunna erbjuda de ungdomar det här gäller – om så behövs – AMU-kurs i eget företagande, varvid utbildningsbidrag utgår under kurstiden.

*Anslagsfrågor*

Med hänvisning till vad som anförts under motsvarande rubrik i betänkandet AU 1983/84:8 (s. 42) tillstyrker utskottet att det för verksamheten med ungdomslag under innevarande budgetår anvisas ett förslagsanslag av 420 milj. kr. samtidigt som ett i motion 28 föreslaget lägre anslagsbelopp avstyrks.

**Utskottets hemställan**

Utskottet hemställer

1. beträffande *lagstiftning om verksamhet med ungdomslag*
att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84:21 yrkande 15, 1983/84:27, 1983/84:28 yrkandena 8–12, 1983/84:29 yrkandena 1 och 2, 1983/84:32, 1983/84:34 yrkandena 4–7, 1983/84:62 yrkande 2, 1983/84:155, 1983/84:162 yrkande 1, 1983/84:163 yrkandena 1 och 3, samt med avslag på motionerna 1983/84:34 yrkande 3, 1983/84:62 yrkande 1, 1983/84:160 och 1983/84:163 yrkande 2 antar de genom proposition 1983/84:46 framlagda lagförslagen med den ändringen att följande paragrafer i förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare ges som utskottets förslag betecknade lydelse:

| *Regeringens förslag* | *Utskottets förslag* |
|---|---|
| | 1 § |

Denna lag innehåller regler om arbete i ungdomslag hos staten, kommuner, landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga

*Regeringens förslag* *Utskottets förslag*

samfälligheter för arbetslösa ungdomar som har fyllt arton men inte tjugo år.

*Reglerna tillämpas också på ungdomar som inte har fyllt tjugofem år och som bereds eller har bereds undervisning, vård eller omsorger i övrigt enligt lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda.*

Ett ungdomslag är en grupp av ungdomar som deltar som biträden i arbete som utförs åt arbetsgivaren och uträttar andra nyttiga sysslor som annars inte skulle ha blivit uträttade. Syftet är att ungdomarna skall få en meningsfull sysselsättning och praktisk erfarenhet av arbetslivet.

2 §

Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.

*Kommuner och landstingskommuner som bedriver verksamhet i aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse eller annan särskild företagsform får träffa överenskommelse med företaget om att platser i ungdomslag skall inrättas där. Företaget skall då vara arbetsgivare för de ungdomar som får sådana platser i ungdomslag.*

3 §

Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som förmedlingen finner lämpligast.

Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som förmedlingen *efter samråd med den unge* finner lämpligast.

Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen, oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.

Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen *och, om det inte finns starka personliga skäl för annat, vara* oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.

Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.

| *Regeringens förslag* | *Utskottets förslag* |
|---|---|
| 7 § | |
| En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl. | En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som *vid anvisningen till* arbete i ungdomslag *på annat sätt än genom sådant* arbete har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när *den unge är underhållsskyldig gentemot annan eller det annars finns starka personliga skäl* eller när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.<br>*Ungdomar som avses i 1 § andra stycket får välja arbete på heltid eller kortare arbetstid.* |
| 10 § | |
| En medlem i ett ungdomslag som har fått annat arbete eller antagit ett erbjudande om utbildning som han eller hon inte kan delta i vid sidan av verksamheten i ungdomslaget eller som av något annat skäl vill lämna anställningen i ungdomslaget, skall anmäla detta till arbetsgivaren. Genom denna anmälan upphör anställningen. Någon uppsägningstid behöver inte iakttas. | |
| När en medlem i ett ungdomslag fyller tjugo år upphör anställningen i laget. | När en medlem i ett ungdomslag fyller tjugo år upphör anställningen i laget. *Detsamma gäller när någon som avses i 1 § andra stycket fyller tjugofem år.* |
| 14 § | |
| Arbetsförmedlingen skall anvisa arbete i ungdomslag senast tre veckor från det att den unge har anmält sig som arbetssökande hos förmedlingen och uppfyllt villkoren i övrigt för anvisning. Har den unge anmält sig efter att ha slutat skolan eller annan utbildning som inte har varit helt kortvarig, skall anvisningen i stället ske senast efter tre månader. | |
| Har någon skilts från sin anställning enligt 11 eller 12 § får en ny anvisning inte ske förrän efter fyra veckor. Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast *tre månader* från det att anställ- | Har någon skilts från sin anställning enligt 11 eller 12 § får en ny anvisning inte ske förrän efter fyra veckor. Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast *sju veckor* från det att anställ- |

| *Regeringens förslag* | *Utskottets förslag* |
|---|---|
| ningen upphörde. Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas *tremånaderstiden* från denna senare tidpunkt. | ningen upphörde. Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas *sjuveckorstiden* från denna senare tidpunkt. |

Om anvisning inte sker inom föreskriven tid eller om den unge tilldelas uppgifter som inte är lämpliga på det sätt som anges i 4 §, har den unge rätt till lön från arbetsgivaren eller, om den unge inte är anställd, ersättning från kommunen motsvarande den dagpenning från en erkänd arbetslöshetskassa som den unge har förvärvat rätt till. Ersättningen är 100 kronor per dag om den unge inte har rätt till dagpenning eller om dagpenningen är lägre än det beloppet. Beslut om sådan lön eller ersättning fattas på den unges begäran av arbetsförmedlingen.

2. beträffande *utvärdering*
   att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utvärdering av verksamheten med ungdomslag,
3. beträffande *riksdagsuttalande om kollektivavtal för arbetslivspraktik i ungdomslag*
   att riksdagen godkänner vad utskottet anfört.
4. beträffande *andra frågor kring verksamheten med ungdomslag*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84:23, 1983/84:29 yrkande 3 och 1983/84:162 yrkandena 2, 3, 4, 6 och 7,
5. beträffande *statsbidragsfrågan*
   att riksdagen dels godkänner de i proposition 1983/84:26 förordade grunderna för statsbidrag till verksamhet med ungdomslag, dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om införande av ett särskilt bidrag till utbildningskostnader,
6. beträffande *anslagsfrågor*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionerna 1983/84:26 och 1983/84:46 samt med avslag på motion 1983/84:28 yrkande 13 till *Statsbidrag för ungdomslag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 420 000 000 kr.

Utskottet hemställer dessutom

att förevarande ärende företas till avgörande efter endast en bordläggning.

Stockholm den 14 december 1983

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

*Närvarande:* Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Sten Östlund (s) och Börje Hörnlund (c).

**Reservationer**

*1. Lagstiftning om verksamhet med ungdomslag (mom. 1 och 2)*

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Vid den" och på s. 15 slutar "till känna" bort ha följande lydelse.

Inledningsvis kan noteras att ungdomslagen skall ses i ett större sysselsättningspolitiskt sammanhang, där målet är att avskaffa arbetslöshet och undersysselsättning samt skapa jämlikhet mellan män och kvinnor.

I Sverige, liksom i andra äldre industriländer, har långsammare ekonomisk tillväxt och snabb rationalisering på senare år fördjupat lågkonjunkturerna och försvagat högkonjunkturerna. Det därigenom växande arbetslöshetsproblemet har gjort allt större arbetsmarknadspolitiska insatser nödvändiga. Utan dessa skulle situationen varit utomordentligt allvarlig. Det måste emellertid samtidigt betonas, att växande och mer konstanta sysselsättningsproblem i längden inte kan mötas endast med hjälp av arbetsmarknadsåtgärder. Antalet fasta arbeten måste väsentligt ökas. Det kan ske genom att förena en aktiv industripolitik med en utbyggnad av den offentliga sektorn. Den sistnämnda har, inte minst i det nuvarande krisläget, en stor sysselsättningspolitisk roll.

När utskottet nu har att ta upp ärendet till förnyad behandling måste hänsyn vidare tas till den kritik som från bl. a. vänsterpartiet kommunisternas sida har riktats mot regeringens utformning av ungdomslagen. Den kritiken kan sammanfattas i följande tre huvudpunkter:

1. Det är fel att bara erbjuda majoriteten av ungdomarna deltidsarbete med fyra timmar per dag.

2. Arbete i ungdomslag måste syfta framåt mot fast anställning, vilket inte är innebörden i regeringens förslag.

3. Regeringens förslag innebär långtgående tvångsåtgärder och förnekar konsekvent ungdomarnas rätt till medinflytande över arbetsplatser och val av inriktning.

Vänsterpartiet kommunisterna har visat på hur man skall kunna komma till rätta med dessa brister genom de förslag som vpk har redovisat i betänkandet AU 1983/84:8. Vid den förnyade prövning som nu har skett har utskottet stannat för att problemen bör lösas genom att lagstiftningen i det väsentliga utformas såsom vpk förordat i reservation 21 och därtill knutna

följdreservationer i det nyssnämnda betänkandet. I detta sammanhang föreslås därutöver att verksamhet med ungdomslag även skall kunna omfatta förståndshandikappade i åldern 20–25 år och att kommunägda företag skall få räknas som bidragsberättigade arbetsgivare.

Enligt regeringens förslag är huvudregeln att arbetstiden skall vara fyra timmar per arbetsdag. Ungdomar som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassan kan dock välja att arbeta på heltid.

Av flera skäl anser utskottet att huvudregeln bör vara att ungdomarna i ungdomslagen skall erbjudas arbete på heltid. Endast i de fall då den unge själv så önskar eller dennes förhållanden i övrigt lägger hinder i vägen för heltidsarbete bör kortare arbetstid förekomma. Om regeringens förslag skulle genomföras kommer det att innebära en olycklig uppdelning av de unga – de som är kvalificerade för heltidsarbete genom rätten till kassaersättning och de som inte är det. Vidare torde det ur försörjningssynpunkt vara nödvändigt att erbjuda heltidsarbete. Det har också ett värde att arbete i ungdomslag, även vad gäller arbetstiden, i största möjliga utsträckning liknar förhållandena på arbetsmarknaden i övrigt.

För att arbetet i ungdomslag skall vara framåtsyftande med hänsyn till ungdomarnas framtida yrkesliv bör en del av arbetet kunna utgöras av studier. Andelen studier kan beroende på personliga och lokala förhållanden variera mellan hälften och en fjärdedel av den totala arbetstiden. I statsbidragshänseende skall härvid anses att tre åttondelar av arbetstiden utgörs av studier.

På grund av den korta tid som återstår tills verksamheten skall starta och de modifieringar som gjorts i de ursprungliga förslagen till ungdomslag är det angeläget att verksamheten fortlöpande följs och utvärderas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning under hösten 1984 och i samband därmed lägga fram de förslag till förändringar som betingas av gjorda erfarenheter.

*dels* att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *lagstiftning om verksamhet med ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:21 yrkande 15 och 1983/84:163 och med anledning av motionerna 1983/84:27, 1983/84:29 yrkandena 1 och 2 och 1983/84:32 samt med avslag på motionerna 1983/84:28 yrkandena 8–12, 1983/84:34 yrkandena 3–7, 1983/84:62 yrkandena 1 och 2, 1983/84:155, 1983/84:160 och 1983/84:162 yrkande 1,
*dels* antar det genom proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare med den ändringen att följande paragrafer ges som Alternativt förslag betecknade lydelse:

| *Regeringens förslag* | *Alternativt förslag* |
|---|---|
| 1 § | |
| Denna lag innehåller regler om arbete i ungdomslag hos staten, kommuner, landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter för arbetslösa ungdomar som har fyllt arton men inte tjugo år. | Denna lag innehåller regler – – – tjugo år. |
| | *Reglerna tillämpas också på ungdomar som inte har fyllt tjugofem år och som bereds eller har beretts undervisning, vård eller omsorger i övrigt enligt lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda.* |
| Ett ungdomslag är en grupp av ungdomar som deltar som biträden i arbete som utförs åt arbetsgivaren och uträttar andra nyttiga sysslor som annars inte skulle ha blivit uträttade. Syftet är att ungdomarna skall få en meningsfull sysselsättning och praktisk erfarenhet av arbetslivet. | Ett ungdomslag är en grupp – – – arbetslivet. |
| 2 § | |
| Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda. | Länsarbetsnämnden – – – kyrkobokförda. |
| | *Kommuner och landstingskommuner som bedriver verksamhet i aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse eller annan särskild företagsform får träffa överenskommelse med företaget om att platser i ungdomslag skall inrättas där. Företaget skall då vara arbetsgivare för de ungdomar som får sådana platser i ungdomslag.* |
| 3 § | |
| *Den offentliga – – – – – – kan godtas.* | |
| Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. | Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. *Arbetsförmedlingens åtgärder skall vidtas i samarbete med den unge och skäligen kunna accepteras av denne.* |

| *Regeringens förslag* | *Alternativt förslag* |
|---|---|
| 7 § | |
| En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. *De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.* | En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka, *med den arbetstid som är etablerad på arbetsplatsen.* De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. |
| 11 § | |
| En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Länsarbetsnämnden kan besluta att den unge skall anvisas arbete i ungdomslag hos en annan arbetsgivare, även om nämnden finner att den unge inte borde ha skilts från sin anställning.* | En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Finner länsarbetsnämnden att den unge inte borde ha skilts från sin anställning, äger denne rätt att återgå till denna. Om den själv så önskar har länsarbetsnämnden att anvisa arbete i ungdomslag hos annan arbetsgivare.* |
| 12 § | |
| Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som<br>1. *utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning,* | Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som *erhållit annan anställning.* Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen. |

| *Regeringens förslag* | *Alternativt förslag* |
|---|---|
| 2. *avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, eller*<br>3. *utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd. En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.*<br>Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen. | |
| 14 §<br>Arbetsförmedlingen skall – – – tre månader.<br>Har någon skilts från sin anställning enligt 11 *eller 12 §* får en ny anvisning *inte* ske *förrän efter fyra veckor.*<br>*Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast tre månader från det att anställningen upphörde.* Detta gäller även när den unge begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. *Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas tremånaderstiden från denna senare tidpunkt.* | Har någon skilts från sin anställning enligt 11 §, *skall* en ny anvisning ske *snarast och senast inom tre veckor.* Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. |

*dels* avslår regeringens förslag till ändring av 4 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring resp. 4 § lagen (1973:371) om kontant stöd vid arbetslöshet,
*dels* antar de till proposition 1983/84:46 fogade lagförslagen i övriga delar.

2. beträffande *utvärdering*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utvärdering av verksamheten med ungdomslag.

*2. Anslagsfrågor (mom. 6)*

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp) och Börje Hörnlund (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Med hänvisning" och slutar "anslagsbelopp avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bedömningen av den omfattning som verksamheten med ungdomslag kommer att få under innevarande budgetår innehåller stora osäkerhetsmoment. Man kan här särskilt peka på de startsvårigheter som nödvändigtvis uppstår på grund av att alla berörda parter behöver tid till förberedelser för och uppbyggnad av verksamheten. Mot den bakgrunden uppskattar utskottet den totala kostnaden till 350 milj. kr. Häri inkluderas utgifterna för sociala kostnader och det bidrag till hemkommunernas utbildningskostnader som utskottet förordat.

Införandet av ungdomslag innebär att AMS kostnader för beredskapsarbeten för 18- och 19-åringar i den offentliga sektorn kommer att bortfalla och vidare kommer kostnaderna för KAS-ersättningarna under resterande del av budgetåret att reduceras. Dessa medel bör kunna användas för att täcka kostnader för ungdomslagen. Riksdagen bör därför bemyndiga regeringen att täcka eventuellt tillkommande kostnader utöver det av utskottet föreslagna anslaget om 350 milj. kr. inom ramen för redan anvisade arbetsmarknadspolitiska medel.

Med det anförda får även syftet med det i motion 28 framställda yrkandet om ett lägre anslagsbelopp än regeringen föreslagit anses vara besvarat.

*dels* att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *anslagsfrågor*

att riksdagen

*dels* med anledning av regeringens förslag i propositionerna 1983/84:26 och 1983/84:46 samt motion 1983/84:28 yrkande 13 till *Statsbidrag för ungdomslag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 350 000 000 kr.,

*dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om bemyndigande för regeringen att täcka merkostnader för verksamheten med ungdomslag genom att utnyttja besparingar på andra arbetsmarknadspolitiska anslag.